B A O U

AHE-01

(BDP)

સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ

(Bachelor's Degree programme)

સ્વાધ્યાય કાર્ય

ઓગષ્ટ -2008

પાઠ્યક્રમ : AHE - 01

શીર્ષક : માનવ પર્યાવરણ

નોંધ : વિદ્યાર્થીએ નિયત સમય મર્યાદામાં બધા જ વાધ્યાયકાર્ય અભ્યાસકેન્દ્ર પર જમા કરાવવા તેમજ મુલ્યાંકન થયા બાદ TMA (સ્વા–1 અને સ્વા–2) મુલ્યાંકન પત્રક સાથે અભ્યાસકેન્દ્ર પરથી અવશ્ય પરત લેવું.

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
આર.સી.ટેકનિકલ કમ્પાઉન્ડ,નવી ગુજરાત હાઈર્કોટ સામે,
સરખેજ ગાંધીનગર હાઈવે,સોલા,અમદાવાદ–380060.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

આર. સી. ટેકનિકલ ઈન્સ્ટીટ્યુટ કેમ્પસ, ગુજરાત હાઈકોર્ટ સામે,
સરખેજ– ગાંધીનગર હાઈવે રોડ, સોલા, અમદાવાદ–380060.

સ્વાધ્યાયકાર્ય :– 1
અભ્યાસક્રમ કોડ :– AHE
પાઠયક્રમ કોડ :– AHE - 01
સ્વાધ્યાય કાર્ય :– EGT-03/AST-01/TMA-1/2008
કુલ ગુણ :– 100

બધા પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
મુદ્દાસર જવાબ આપો. **(10x10=100)**

1 ‘આપણે પર્યાવરણની ચિંતા રાખવી જોઈએ’ આ વિધાન અંગે તમે તમારું મંતવ્ય રજૂ કરો.
2 વૈશ્વિક પરિસંચરણને દર્શાવવા માટનું ત્રણકોશીય પરિસંચરણનું મોડેલ સમજાવો.
3 કોઈપણ નિવસનતંત્રમાં અન્નજાળનું આકૃતિ સહિત વર્ણન કરો.
4 કોઈપણ પ્રદૂષકોના કેટલા પ્રકારો છે ? આ પ્રદૂષકોની સૂચિ (લીસ્ટ) બનાવી ટૂંકમાં સમજાવો.
5 અતિપોષણ એટલે શું ? તે કયા અને કયારે થાય ? અતિપોષણમાંથી પરિણમતી ક્રમિક ઘટનાઓ દશાવો. તેનાં ફ્લોચાર્ટ
6 જમીન ધોવાણના કારણો તથા તેની અસરોનું વર્ણન કરો.
7 પ્રાદેશિક વહનક્ષમતાના તત્ત્વોનું (લીસ્ટ) – સૂચિ આપી તે દરેક તત્ત્વની સમજણ આપો.
8 નીચેના ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.
   ૧ ભયગ્રસ્ત જાતિઓ.
   ૨ સહજીવન
   ૩ લીન – વાયુ આધારિત ઉર્જા
   ૪ લોગરિધમ પ્રમાણ માપ
9 કોઈપણ નિવસનતંત્રના જૈવભારના રિામિડો આકૃતિ આપી ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. આ પિરામિડો હંમેશા સીધા જ હોય છે ?
10. નીચેના ઉપર સમજણ આપતી નોંધ લખો.
   ૧ જૈવભૂ રાસાયણિક ચક્રો
   ૨ લક્ષ અને બીન લક્ષ જીવો.
   ૩ જમીનની બફર ક્ષમતા

સ્વાધ્યાયકાર્ય :– 2

બધા પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
મુદ્દાસર જવાબ આપો. **(10x10=100)**

1. પર્યાવરણને સાચવવા માટે બિન સરકારી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા તથા ચીપકો (NGO) આંદોલન વિષે લખો.
2. વિકસિત ટેકનોલોજીની અલ્પવિકસિત અને વિકસતાં દેશો ઉપર પડતી અસરોને સમજાવો.
3. સંકુચિત દ્દષ્ટિકોણ એટલે શું ? આવા દ્દષ્ટિકોણ ધરાવતા સમાજની ખાસિયતો કઈ કઈ છે ?
4. આપણા માટે વન્યપ્રાણીઓ શા માટે મહત્ત્વના છે ? આવાં વન્ય પ્રાણીઓનું જીવન અસ્તિત્વ લુપ્ત થતું જાય છે અથવા જનનેખમાયેલું છે તેના કારણો શું ? સમજાવો.

5. નીચેના ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.
   ૧ જૈવિક જંતુનિયંત્રણ ૨ જૈવિક ખાતરો ૩ રક્ષિત વિસ્તારો
6. ઉર્જાના બિનપરંપરાગત સ્રોતોની યાદી આપો. ભારતમાં આ સ્રોતો પ્રાપ્ય છે ? (મળી આવે છે ?)
7. ગંગા એકશન પ્લાન શું છે ? વિસતારથી આ પ્લાન સમજાવો.
8. નીચેનામાનાં કાર્યક્ષેત્રે વિષે લખો.
   1. BNHS 2. કલ્પવૃક્ષ KV 3. W.W.F. 4. Appiko
9. પર્યાવરણ ક્ષેત્રે સામાજિક જાગૃતિ લાવવા માટે શું કરવું જોઈએ ? વિસ્તારથી આ ઉપર તમારું મંતવ્ય રજૂ કરો.
10. સ્ટોકહોમ, સ્વીડન ખાતે ઈ.સ. 1972 માં યુનો (United Nations) દ્વારા આયોજિત માનવ અને પર્યાવરણ સંમેલન/પરિષદના મુખ્ય મુદ્દાઓ કયા હતા ? આ મુદ્દાઓની સૂચિ આપો.

સ્વાધ્યાયકાર્ય :– 3

1. નીચેનામાનું સાચું વિધાન દર્શાવો.
   1. પર્યાવરણની સમતુલાના માટે જંગલોની જરૂરી નથી.
   2. પર્યાવરણની સમતુલના માટે વન્ય પશુઓની જરૂરી નથી.
   3. ગરીબો પર્યાવરણ પ્રદૂષણને નોંતરે છે.
   4. પૃથ્વી પર મીઠાં પાણીનો જથ્થો મર્યાદિત નથી.
2. દરેક સજીવ શ્વાચ્છો શ્વાસ દરમ્યાન ——–—— વાયુ બહાર કાઢે છે ?
   1. ઓકિસજન 2. કાર્બન ડાયોકસાઈડ
   3. કાર્બન મોનોકસાઈડ 4. હાઈડ્રોજન
3. લોસ એન્જલસ સ્મોગ ——–—— ને કારણે થયો હતો.
   1. રજકણો 2. PAN
   3. સલ્ફર ડાયોકસાઈડ 4. હાઈડ્રોજન
4. એથેન્સમાં ‘માર્બલ પાર્થનન’ માં તથું ધોવાણ ——–— ની લીધે થાય છે.
   1. સલ્ફર ડાયોકસાઈડ 2. કાર્બન ડાયોકસાઈડ
   3. ઓકિસજન 4. કાર્બન મોનોકસાઈડ
5. જળાશયોમાં અતિપોષણ થવાનું મુખ્ય કારણ છે –
   1. નાઈટ્રોજનવાળાં ખાતરો 2. નાઈટ્રોજન અને ફેરફારવાળાં ખાતરો
   3. કાંજીવાળા પદાર્થો 4. ખનીજોનો વધારો
6. PAN પેરોણી એસિટલ નાઈટ્રેટની વનસ્પતિ ઉપર અસર છે.
   1. શ્વસનને અવરોધે છે
   2. પ્રકાશ સંશ્લેષણની પ્રક્રિયા અટકાવી દે છે
   3. ઉત્સ્વેદનની માત્રમાં વધારો
   4. વનસ્પતિઓનું પાણી અને ખનીજોનું શોષણ વધુ થાય છે
7. નીચેમાનું કયું પોષણ તત્ત્વ નથી.
   1. તાંબુ 2. મીથાઈલ આઈસોસાઈનેટ
   3. એમોનિયા 4. હીલિયમ
8. ભોપાલ દુર્ઘટના નીચેનામાનાં કયા ગેસ–વાયુના લીકેજથી થઈ હતી.
   1. સલ્ફર ડાયોકસાઈડ 2. મીથાઈલ આઈસોસાઈનેટ
   3. એમોનિયા 4. હીલિયમ
9. UNEP નું વિસ્તરણ નીચેનામાનું કયું છે.
   1. United Nation Education Programmer
   2. Unitd Nations Environment Programmer

3. United Nations Ecology Programmer
4. United Nations Entertainment programmer

10. SACEP નું વિસ્તાર નીચેમાનું કયું છે ?
1. South Africa Co-Operative Environment Programmer
2. South Australia co-operative Environment Programmer
3. south America Co-operative Environment Programmer
4. South Asia Co-operative Environment Programmer

11. 'ઈટાઈ ઈટાઈ' રોનું કારણ ---- ના પાણીમાં ભળવાથી છે ?
1. પારો 2. સીસું
3. કેડમિયમ 4. એલ્યુમિનિયમ

12. નીચેનામાંથી કઈ વનસ્પતિ પરરોહી વનસ્પતિ છે ?
1. કપાસ 2. ઓર્કિડ 3. શેરડી 4. જાસુદ

13. જૈવ આવર્ધન Biomagnifications એટલે
1. સજીવોની પેશીઓમાં DDT એકત્રિત થતું નથી.
2. સજીવોની પેશીઓમાથી DDT બહાર નીકળી જાય છે.
3. સજીવોની પેશીઓમાં DDT એકત્રિત થાય છે.
4. સજીવોની પેશીઓમાં DDT પ્રથમ એકત્રિત થઈને પછી બહાર નીકળી જાય છે.

14. મરુભૂમિમાં સામાન્ય ખેતીવાડી થઈ શકતી નથી કારણ કે ત્યાં -------નથી મળતું.
1. ખાતર 2. લઘુ પોષકો 3. પાણી 4. ક્ષારો

15. ગ્રીન હાઉસ વાયુઓનો વાતાવરણમાં વધારો થવાથી
1. તાપમાનમાં ઘટાડો થાય છે.
2. તાપમાનમાં કોઈ ફેરફાર નથી થતો
3. તાપમાનમાં પહેલાં ઘટાડો થયા અને પછી વધારો થાય છે.
4. તાપમાનમાં વધારો થાય છે.

16. ધરતીમાં ધોવાણનો એકદંર દર ------- છે.
1. 0.001 મી.મી 2. 0.0001 મી.મી
3. 0.1 થી 1.00 મી.મી 4. 0.5 થી 0.6 મી.મી

17. જળનેજીવાણું મુકત કરતા કલોરિન અને જળમાં રહેલ કાર્બોતિક (સૈન્દ્રિય) પદાર્થો કલોરિન યુકત હાઈડ્રોકાબનથી બને છે. આ હાઈડ્રોકાર્બનથી ------ રોગ થઈ શકે છે.
1. ક્ષય 2. હાડકાં બરડ થાય 3. કેન્સર 4. મેલેરિયા

18. SACEP નો મુખ્ય ઉદ્દેશ નથી
1. પર્યાવરણીય ગુણવત્તાની ચકાસણી.
• 2. પર્યાવરણમાં મૈત્રીપૂર્ણ પ્રવાસ તરફી નીતિનું નિયમન.
3. જનીનીય સ્ત્રોતાનો કોઈ પણ ઉલ્લેખ નથી કર્યો.
4. જનીનીય સ્ત્રોતો અને વન્યપ્રાણીઓનું સંરક્ષણ થવું જોઈએ.

19. વિકસિત દેશોની વસ્તીનો વૃધ્ધિ દર વર્ષે ------ છે.
1. 10% 2. 5% 3. 0.6% 4. 0.1%

20. મૃત્યુદરના સૂત્ર (સમીકરણ) $d = D/t$ ------- માં કયું સાચુ નથી.
1. d = મૃત્યુ દર 2. D = મૃતકોની સંખ્યા
3. t = સમય 4. d = મૃતકોની સંખ્યા

21. ભારતમાં બોક્ષાઈટનો વિશાળ જથ્થો --- રાજયમાં મળી આવ્યો છે.
1. ગુજરાત 2. હિમાચલ પ્રદેશ 3. મધ્ય પ્રદેશ 4. ઉત્તર પ્રદેશ

22. અન્નશ્રૃંખલામાં બાજપક્ષી – નીચેનામાનાં કયા સ્થાને છે.
1. ઉત્પાદન 2. પ્રાથમિક માંસાહારી 3. વિઘટકો 4. તૃતીય કક્ષાના માંસાહારી

23. ઉર્જા ગતિચક્રના નિયમોમાં નીચેનામાંનું કયું વિધાન સાચું છે.
   1. ઉર્જા જયારે એક સ્વરૂમાંથી બીજા સ્વરૂપમાં રૂપાંરિત થાય છે ત્યારે ઉર્જામાં ઘટાડો થાય છે.
   2. ઉર્જા જયારે એક સ્વરૂમાંથી બીજા સ્વરૂપમાં રૂપાંરિત થાય છે ત્યારે ઉર્જામાં વધારો થાય છે.
   3. ઉર્જામાં જયારે એક સ્વરૂમાંથી બીજા સ્વરૂપમાં રૂપાંતર થાય છે ત્યારે તેમાં પહેલા વધારો અને પછી ઘટાડો થાય છે.
   4. ઉર્જા શકિત ઉત્પન્ન થાય છે
24. સમુદાય નિવસનતંત્રમાં વેલાંચલિ પ્રદેશ એટલે
   1. જમીનઅને ખુલ્લા સમુદ્ર વચ્ચેની તટરેખા 2. સમુદ્રના જળનો ઊંડો વિસ્તાર
   3. સમુદ્રના જળનો છીછરો વિસ્તાર 4. સમુદ્રના તળનો વિસ્તાર
25. જમીનમાં નાઈટ્રોજન સંયોજનની સાંદતા નીચેનામાંથી કયા પાક વાવવાથી સરભર થશે ?
   1. શર્કરા કંદ 2. બટાટા 3. કઠોળ 4. જવ
26. વર્તમાન માનવી આશરે ------- વર્ષે પહેલાં ઉત્પન્ન થયો.
   1. 10000 વર્ષે 2. 50000 વર્ષે 3. . 25000 વર્ષે 4 60000 વર્ષે
27. કોઈપણ રાષ્ટ્ર માટે Protectionism સંરક્ષણ પર્યાયનો અર્થ ------ થાય છે.
   1. પોતાના ઉધોગો ટકાવવા માટે પરદેશી આયાતી માલ સામગ્રી ઉપર ટેક્ષ ન લગાડવો.
   2. પેતાના ઉધોગો ટકાવવા માટે પરદેશી આયાતી માલ સામગ્રી ઉપર ટેક્ષ નાંખવો
   3. પોતાની નિકાસ બંધ કરવી
   4. જે તે ઉધોગાબંધ કરવા
28. સરહદી વ્યવસ્થામાં નીચેનું વિધાન લાગતું નથી
   1. મહત્તમ નાણાંપ્રવાહ 2. મહત્તમ ઉત્પાદન
   3. મહત્તમ વપરાશ 4. અવકાશયાનની જેમ બંભિયાર વ્યવસ્થા
29. વૈશ્વિક સ્તરે દીર્ધકાળ સુધી ટકી શકે તેવાા અર્થતંત્રની સ્થાપના માટે અનિવાર્ય ગણાય એવા મહત્ત્વના ઉદ્દેશોમાનું એક છે ?
   1. વસ્તીમાં વધારો 2. સ્વાવલંબનમાં ઘટાડો
   3. વસ્તી નિયંત્રણ 4. વૈશ્વિક સ્તરે અસહકારી વલણ
30. પેરિયર અભ્યારણ્ય કયા રાજયમાં આવેલું છે ?
   1. તામિલનાડુ 2. કર્ણાટક 3. કેરલ 4. આંધપ્રદેશ
31. કોઈપણ નિવસનતંત્રમાં સજીવો, રસાયણો તથા જમીનનું રચાતું ચક્ર (આ દરેકમાંથી પસાર થતાં રસાયણો)
   1. ભૂચક્ર 2. વાયુચક્ર 3. જીવનચક્ર 4. જૈવભૂ રાસાણિક
32. ‘નોકની’ રોગ -------ના વધુ પ્રમાણથી થાય છે
   1. મીઠું 2. ખાંડ 3. ફ્લોરાઈડ 4. આયોડીન
33. ‘પારા’ નું ઝેર ચડવાથી નીચેનામાનું–રોગલક્ષણ જોવા મળે છે.
   1. ગિંગિવાઈટીસ 2. ઘેન–અતિનિદ્રા 3. બુધ્ધિઆંકમાં ઘટાડો 4. ઈટાઈ ઈટાઈ
34. નીચેનામાંથી કયું વિધાન ખોટું છે ?
   1. દેશના GNP માં વધારો એ વિકાસનું માપ છે.
   2. ઉર્જાનું પ્રમાણ દેશની સમૃદ્ધિ દર્શાવે છે.
   3. કૃષિનો વિકાસ ઔધોગિક વૃધ્ધિ માંગી છે.
   4. ભારતમા` 40% થી વધુ ઉર્જા ઘરેલું હેતું માટે વપરાય છે.
35. નીચેનામાંનો કયો રોગ અસંચારલક્ષી હોય છ. ?
   1. કોલેરા 2. સિલિકોસીસ 3. ક્ષય 4. ખસ
36. દીર્ધકાલ સુધી ટકી શકે તેવા ઔધોગિક વિકાસની વ્યૂહરચના ---- નથી.
   1. પર્યાવરણ બગડતું અટકાવવું 2. યોગ્ય ટેકનોલોજી અપનાવવી

3. પાણીનો વ્યય કરવો 4. ઉર્જાનો કરસર યુકત ઉપયોગ કરવો

37. સંકુચિત દૃષ્ટિકોણ ધરાવવતું સમાજનું – તે લક્ષણ નથી
   1. પૃથ્વી પર પાકૃતિક સાધનોનો અમાપ જથ્થો છે.
   2. પૃથ્વી પર પાકૃતિક સાધનોનો જથ્થો મર્યાદિત છે.
   3. માનવ જીવનનું મૂલ્ય આપણી ભૌતિક સંતતિ પર આધારિત હો છે
   4. પ્રકૃતિ અંગેની સમાજ કેળવણી તેની સાથે સમન્વય જરૂરી છે.

38. વસ્તીનો સ્થિર આય આકૃતિ (Stationary histogram)નીચેનામાંના કયા દેશને લાગુ પડે છે ?
   1. ચીન 2. ભારત 3. સ્વીડન 4. બાંગ્લાદેશ

39. ફૂલ (પુષ્પ) માં થતું પરાગનયન ––––––– નું ઉદાહરણ છે.
   1. સહભોજિતા 2. પ્રતિસ્પર્ધા 3. પારસસ્પારિકતા 4. પરોપજીવીતા

40. ‘અસ્તિત્વ માટેનો સંઘર્ષ’ – સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો ?
   1. લેમાર્ક 2. મીલર 3. ડાર્વિન 4. લૂઈ પાશ્ચર

41. નીચેનામાં કયો રોગ ચેપી છે ?
   1. તણાવ 2. અનિદ્રા 3. ખસ 4. ગોઈટર

42. ઔદ્યોગિક કચરામાંથી નીકળતો‘રાતો કાદવ’ કયો સ્રોતમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે ?
   1. પોલાદની મીલો 2. એલ્યુમિનિયમ ઉદ્યોગ
   3. તાંબાની ફેકટરી 4. અબરખની ખાણ

43. ‘જીવીય સંભાવ્યતા–સાર્મથ્ય ક્ષમતા’ – માં ઓછી હોચ છે.
   1. માનવી 2. શ્વાન 3. અશ્વ 4. કીટકો

44. નીચેનામાંનું કયું વિધાન સાચું નથી ?
   1. ભારતની પૂર્વ દિશાએ બાંગ્લાદેશ આવેલો છે.
   2. ભારત ઉપખંડ દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં આવેલ છે.
   3. ભારતની પશ્ચિમે પાકિસ્તાન આવેલ છે.
   4. ભારતની દક્ષિણે શ્રીલંકા દેશ આવેલ છે.

45. ‘એપીકો ચળવળ’ કયા રાજયમાં શરૂ થઈ ?
   1. ઉત્તર પ્રદેશ 2. કર્ણાટક 3. આંધપ્રદેશ 4. હિમાચલ પ્રદેશ

46. નીચેનામાંનો કયો દેશ હિમાલયન દેશોમાં નથી ?
   1. ભૂતાન 2. બાંગ્લાદેશ 3. શ્રીલંકા 4. નેપાળ

47. માનવી રકતકરણ ક્રિયામાં –––––– થી વધારો કરે છે.
   1. અનિયંત્રિત પશુ ચરાણથી 2. ખાણકામ ન કરવાથી
   3. પાણીના સંગ્રહથી 4. પશુ ચરાણ નહિવત

48. શહેરીકરણના મનોવૈજ્ઞાનિક પાસામાં છે.
   1. મેલેરિયા 2. માનસિક તનાવ 3. પ્લેગ 4. એનિમિયાન

49. પર્યાવરણના વ્યવસ્થાપન અને સંરક્ષણ માટે અત્યંત મહત્વની છે –
   1. લોક જાગૃતિ 2. લોકની ઈચ્છાનો અભાવ
   3. લોકોની તે પ્રત્યે સુગ 4. લોકોમાં કોઈ રસ ન હોવો

50. જમીનના ચાદર ધોવાણ –––––––––– ને કહેવાય છે.
   1. જમીન સ્તરની પાતળી સ્તર – ત્વચા છૂટી પડીને ભૂમિ સપાટી પર વહેતા વરસાદના પાણી સાથે વહન પામે.
   2. જમીન ધોવાણમાં ભૂદશ્યાવલિ પણ ચીરા પડે છે.
   3. જમીન ધોવાણથી કોતરો બને છે.
   4. કોતરો અને ચીરા ધોવાણ બન્ને સાથોસાથ બને છે.

ઓગષ્ટ-2008

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

કમ્પ્યુટર મૂલ્યાંકિત સ્વાધ્યાયકાર્યના જવાબ દર્શાવવા માટેનું જવાબપત્રક

અભ્યાસકેન્દ્રને મોકલવાની અંતિમ તા. 10-01-2009

નોંધણી ક્રમાંક : ....

વિદ્યાર્થીનું નામ: ....

અને સરનામુ ....

....

....

પીન કોડ : ....

અભ્યાસક્રમ : **BDP**.

પાઠ્યક્રમ સંજ્ઞા : **AHE-01**

સ્વાધ્યાય કાર્ય સંજ્ઞા : ....

વિદ્યાર્થીની સહી : ....

તારીખ : ....

અભ્યાસ કેન્દ્ર : ....

પ્રશ્ન ક્રમાંક	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
જવાબ										
પ્રશ્ન ક્રમાંક	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
જવાબ										
પ્રશ્ન ક્રમાંક	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
જવાબ										
પ્રશ્ન ક્રમાંક	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
જવાબ										
પ્રશ્ન ક્રમાંક	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
જવાબ										

ફક્ત કાર્યાલયના ઉપયોગ માટે

Entered by .... Total Questions Attempted : ....

Verified by .... Wrong Answers : ....

Total Marks : ....

Grade Obtainded : ....